

Lovforslag nr. L 105. Fremsat den 7. november 1991 af arbejdsministeren (Kirkegaard)

Forslag

til

Lov om personlig assistance til handicappede i erhverv

Kapitel 1

Formål

§ 1. Der kan ydes personlig assistance til handicappede i erhverv med det formål at give disse de samme muligheder for erhvervsudøvelse som personer uden handicap.

Kapitel 2

Personkreds

§ 2. Personlig assistance kan ydes til lønmodtagere og selvstændigt erhvervsdrivende, der på grund af:

- 1) synsnedrættelse er ude af stand til eller kun med uforholdsmæssigt besvær er i stand til at læse,
- 2) alvorligt hørehandicap har særlige behov for bistand ved udførelsen af erhverv, herunder tolkebistand,
- 3) meget betydelig nedsat funktion som følge af et handicap har behov for praktisk bistand ved udførelse af arbejdsfunktioner eller
- 4) handicap i øvrigt har anden alvorlig nedsat funktion, der giver behov for særlig bistand i forbindelse med udøvelse af erhverv.

Kapitel 3

Personlig assistance og tilskud

§ 3. Tilskud kan ydes til en virksomhed til aflønning af en personlig assistent for en ansat i virksomheden eller virksomhedens indehaver. Den personlige assistent skal bistå den handicappede person med de praktiske ar-

bejdsfunktioner, som den pågældende på grund af handicappet ikke selv kan udføre.

§ 4. Den personlige assistent ansættes i virksomheden på normale ansættelsesvilkår. Den handicappede person skal forud for ansættelse af en assistent godkende denne.

Stk. 2. Tilskud kan kun ydes til ansættelse i en bestemt arbejdsfunktion i en bestemt virksomhed.

Stk. 3. Tilskud kan ydes for assistance i indtil 20 timer pr. uge for en bestemt periode eller indtil videre.

§ 5. Tilskuddets størrelse svarer til den overenskomstmæssige studenter timelønssats inden for statens område. Til assistance i form af tegnsprogstolkning kan ydes et tilskud svarende til den ordinære sats for tegnsprogstolkning.

Stk. 2. Ministeren kan fastsætte en øvre grænse for tilskuddets størrelse til den enkelte.

Stk. 3. Der afsættes på de årlige finanslove bevillinger til ordningens gennemførelse.

§ 6. Virksomheden udbetaler løn til den personlige assistent.

Kapitel 4

Administration

§ 7. Arbejdsformidlingen administrerer loven. Chefen for arbejdsmarkedsstyrelsen kan fastsætte nærmere regler herom.

§ 8. Ansøgning om personlig assistance indgives af den handicappede person til Arbejds-

formidlingens regionskontor i den region, hvor virksomheden er beliggende.

Stk. 2. Arbejdsformidlingen kan indhente nødvendige oplysninger fra social- og sundhedsforvaltningen i ansøgerens bopælskommune samt fra andre myndigheder eller institutioner.

Stk. 3. Arbejdsformidlingen afgør, om ansøgningen kan imødekommes.

§ 9. Arbejdsformidlingen refunderer virksomheden de lønandele, som tilskuddet omfatter.

Stk. 2. Refusionen sker efter regning efter udløbet af hvert kvartal og skal være udbetalt senest den 15. i den følgende måned.

§ 10. Det påhviler den handicappede person at give Arbejdsformidlingen oplysning om ændringer i arbejdsforholdet eller handicappets omfang, hvis det har betydning for udbetaling af tilskud til personlig assistance.

Kapitel 5

Klageadgang

§ 11. Klage over Arbejdsformidlingens afgørelser efter denne lov kan inden 4 uger indbringes for Arbejdsmarkedsnævnet af den, som afgørelsen vedrører.

Kapitel 6

Ikrafttrædelse

§ 12. Loven træder i kraft den 1. januar 1992.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Baggrund for lovforslaget

I de sidste tre år har der i Arbejdsministeriets regi været en forsøgsordning for handicappede i erhverv, hvorefter det har været muligt for virksomheder at få statstilskud til ansættelse af en personlig assistent til handicappede.

Ordnningen udløb den 1. april 1991, men på baggrund af de indhøstede erfaringer besluttede arbejdsministeren at videreføre ordningen til udgangen af 1991. I den mellemliggende periode skulle det vurderes, hvad der skulle ske med ordningen. Med dette lovforslag foreslås det at gøre ordningen permanent.

Kravet om personlig assistance har været rejst overfor skiftende socialministre ud fra det synspunkt, at når der kunne ydes personlig assistance til for eksempel blinde under uddannelse, var det urimeligt, at denne hjælp ophørte, når den pågældende fik et arbejde efter endt uddannelse.

Problemstillingen blev taget op i udvalget »De handicappede og arbejdsmarkedet«. Udvalget afgav i 1982 en indstilling til arbejdsministeren om iværksættelse af en landsdækkende forsøgsordning om personlig assistance til handicappede i erhverv.

Forsøget blev igangsat i Arbejdsministeriets regi den 1. april 1988.

Forsøgsordningens formål var at give personer med handicap de samme muligheder for erhvervsudøvelse som personer uden handicap.

Støtten blev derfor givet uden hensyn til den handicappedes indkomst. Støtten skulle dels medvirke til at personer med handicap ikke mistede et arbejde, dels gøre det lettere at få ansættelse på en virksomhed, når den nødvendige hjælpefunktion til en person med handicap blev støttet af staten.

De personer, der var omfattet af ordningen, skulle have et veldefineret behov for personlig assistance. Ordningen omfattede følgende grupper:

1. Personer, der på grund af synsnedsettelse er ude af stand til eller kun med uforholdsmæssigt stort besvær er i stand til at læse.

2. Personer, der på grund af meget betydelig nedsat funktion som følge af et handicap har behov for praktisk bistand ved udførelse af arbejdsfunktioner.

3. Personer, der på grund af alvorligt hørehandicap har særlige behov for bistand ved udførelse af erhverv, herunder tolkebistand.

4. Personer, der iøvrigt på grund af handicap har anden alvorlig nedsat arbejdsfunktion, der giver behov for særlig bistand i forbindelse med udøvelse af erhverv.

Ansøgning om personlig assistance skulle rettes til social- og sundhedsforvaltningen (bistandskontoret) i ansøgerens bopælskommune. Når de sociale myndigheder havde vurderet behovet for personlig assistance, blev ansøgningen fremsendt med socialforvaltningens indstilling til Arbejdsformidlingen (AF).

De sociale myndigheder angav samtidig handicappets karakter og omfanget af behovet for personlig assistance.

Det påhvilede AF at klarlægge, hvilke kvalifikationskrav der blev stillet til et konkret arbejde. Det var en forudsætning, at personen med handicap selv var i stand til at bestride den indholdsmæssige del af arbejdsopgaven. Det var assistentens opgave, at udføre de praktiske opgaver med arbejdet, som den handicappede ikke selv kunne udføre.

Sagerne blev enten afgjort af regionschefen eller af en af denne nedsat regional koordineringsgruppe, der administrerede forsøgsordningen.

Assistenten blev ansat af arbejdsgiveren på normale ansættelsesvilkår. Det blev dog forventet, at arbejdsgiveren rådførte sig med den handicappede ved valget af hjælper.

Hjælpen kunne normalt max. andrage 20 timer pr. uge og tilskuddet til assistenten kunne normalt højst andrage et beløb svarende til den overenskomstmæssige studenter-timeløn-sats inden for statens område.

Ved ordningens start i april 1988 var den samlede bevilling til ordningen 2,5 mill. kr. I 1989 blev bevillingen udvidet til 5,1 mill. kr. og i 1990 yderligere til 7,9 mill. kr.

Den samlede bevilling er hvert år blevet fordelt regionalt til Arbejdsformidlingen efter objektive kriterier. I 1988 og 1989 blev der på foranledning af en referencegruppe fra centralt hold foretaget en omfordeling af midlerne, således at uforbrugte midler blev overflyttet til regioner, der havde udtrykt ønske om at få tildelt yderligere midler. I 1990 blev der via ændringsforslag til finansloven for 1991 afsat et beløb svarende til de uforbrugte midler fra 1990 til dækning af ordningens videreførelse i 1. kvartal i 1991. I marts 1991 blev det besluttet at videreføre ordningen på uændret niveau indtil udgangen af 1991, således at der blev tid til at vurdere en evt. permanentgørelse af ordningen. Til videreførelsen blev der afsat 3,5 mill. kr.

I 1988 blev der ialt brugt 630.000 kr., i 1989 ca. 3 mill. kr., og i 1990 ca. 4,7 mill. kr.

Til at følge forsøget har der været nedsat en reference-gruppe med medlemmer fra Socialstyrelsen, Kommunernes Landsforening og De Samvirkende Invalideorganisationer, Arbejdsformidlingen samt Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Referencegruppen udarbejdede i 1990 en evalueringsrapport, der bla. indeholdt AF-regionernes erfaringer, forslag til forbedringer, justeringsforslag og referencegruppens overvejelser ledsaget af en indstilling.

Ifølge rapporten har ordningen været en succes, idet den har levet op til sit formål om at forbedre de handicappedes vilkår på arbejdsmarkedet. Rapporten bygger bla. på en effektundersøgelse som viste, at cirka hver tredje bruger vurderede, at ordningen var skyld i, at de kunne fastholde deres nuværende job. Undersøgelsen viste også, at en del har fået yderligere kvalitet i arbejdsindsatsen og dermed større egen tilfredshed med arbejdsindsatsen. Over halvdelen havde fået mulighed for at deltage i kurser, videreuddannelse, tillidserhverv mv. Cirka 7 pct. af de adspurgte oplyste, at de var blevet ansat i deres nuværende job på grund af ordningen.

På denne baggrund anbefalede referencegruppen, at ordningen skulle gøres permanent og at administrationen af ordningen skulle samles i Arbejdsformidlingen. Socialforvaltningen skulle kun inddrages i det omfang Arbejdsformidlingen fandt, at der var behov herfor. Endvidere fandt gruppen, at det ville være en god løsning på de problemer, finansieringen af tilskuddet havde givet, at tilskuddet blev givet som en lovbounden ydelse.

For at vurdere om ordningen skulle gøres permanent, blev der den 1. juli 1991 nedsat en arbejdsgruppe med repræsentanter fra De Samvirkende Invalideorganisationer, Kommunernes Landsforening, Socialministeriet, Finansministeriet samt Arbejds-

ministeriet. Arbejdsgruppen afsluttede sit arbejde den 4. oktober 1991

Arbejdsgruppen har anbefalet, at forsøgsordningen videreføres som en permanent ordning, samt at ordningen gøres lovbounden. Arbejdsgruppen har endvidere indstillet, at der ikke ændres på kriterierne for tildeling af personlig assistance i forhold til handicappets karakter, men at målgruppen udvides med selvstændige.

Lovforslaget bygger dels på forsøgsordningen dels på de forslag til ændringer som referencegruppen og arbejdsgruppen er kommet med.

Lovforslaget adskiller sig fra forsøgsordningen på følgende punkter:

– Personkredsen er udvidet med selvstændige.

I forsøgsperioden har der efter aftale med referencegruppen i begrænset omfang været givet bevillinger til selvstændige erhvervsdrivende. Der har i forsøgsperioden været givet omkring 25 bevillinger til selvstændige erhvervsdrivende. Det har ikke været forbundet med særlige problemer at definere, om der var et behov for personlig assistance. Udgangspunktet har været, at hjælpen ikke måtte få karakter af driftsstøtte, men alene skulle afhjælpe et problem, som gav ansøgeren dårligere vilkår end tilsvarende selvstændige. Da forsøget er faldet vellykket ud, er målgruppen udvidet med selvstændige.

– Behandlingen af ansøgninger er blevet samlet i Arbejdsformidlingen.

Det har i forsøgsperioden vist sig uhensigtsmæssigt, at behandlingen af ansøgninger om personlig assistance var placeret to steder. For at gøre administrationen mere enkel og for at opnå en mere ensartet sagsbehandling samles behandlingen af ansøgninger om personlig assistance i Arbejdsformidlingen.

Lovforslaget afviger fra referencegruppens og arbejdsgruppens anbefalinger ved at ordningen gøres bevillingsstyret. Dette skyldes, at der er stor usikkerhed forbundet med de provenumæssige skøn. Blandt andet er det usikkert, hvor mange handicappede, der er i erhverv, og som kan tænkes at søge tilskuddet.

2. Information

I forbindelse med at ordningen gøres permanent tænkes der udarbejdet en pjece mv. Omkostningerne hertil anslås til cirka 100.000 kr.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

Der påregnes fremsat ændringsforslag til finanslovsforslaget for 1992. Hvorefter der afsættes 7 mill.

kr. i 1992 og BO-perioden til ordningens gennemførelse.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Formålet med loven er, at handicappede skal have samme erhvervs muligheder som personer uden handicap. Dette søges opnået ved at staten yder et tilskud til aflønning af en personlig assistent for den handicappede person i erhverv.

Ordningen er rettet mod to grupper af personer: handicappede, som allerede har et job eller er etableret som selvstændige, samt personer som søger ansættelse i en virksomhed eller påtænker at etablere selvstændig virksomhed. For den første gruppe betyder tilskudsmuligheden, at den handicappede ikke på grund af sit handicap risikerer at miste sit job; for den anden gruppe at den enkelte lettere får ansættelse i en virksomhed eller bedre kan etablere sin egen virksomhed, eftersom muligheden for tilskud må formodes at rydde de betænkeligheder af vejen, som en virksomhed måtte have ved at ansætte en handicappet person. Fælles for de to grupper er, at den handicappede har en tilknytning til arbejdsmarkedet og er i besiddelse af den fulde erhvervssevne. Således kan støtte ikke opnås i forbindelse med beskyttet beskæftigelse, men derimod kun hvor den handicappede er ansat på normale arbejdsvilkår eller er selvstændig erhvervsdrivende på det almindelige arbejdsmarked. Dette er i overensstemmelse med reglerne under forsøgsordningen.

Til § 2

Der har ikke under forsøgsperioden vist sig noget grundlag for at ændre ved ordningens målgruppe i relation til handicappets art. De fire kategorier som opregnet i bestemmelsens litra 1) til 4) har vist sig dækkende for de handicappede, der har haft behov for hjælp efter ordningen. Derfor er reglerne ikke ændret i forhold til reglerne under forsøgsordningen.

Om den handicappede er berettiget til at modtage invaliditetsydelse er ikke afgørende for, om der kan gives tilskud, men modtagelsen af invaliditetsydelse kan anvendes som et vejledende kriterium ved afgørelsen af, om tilskud kan ydes.

Til § 3

Den personlige assistent skal udelukkende bistå den handicappede person med de praktiske arbejdsfunktioner, som den handicappede på grund af sit

handicap ikke selv er i stand til at varetage. De praktiske arbejdsfunktioner skal ses i modsætning til de rent indholdsmæssige arbejdsopgaver, som den handicappede stadig må kunne udføre uden hjælp fra en assistent, jf. kravet om at den handicappede har sin fulde erhvervssevne.

Tilskuddet kan ydes enten til virksomheden eller, hvor der er tale om en selvstændig erhvervsdrivende, til virksomhedens indehaver.

Som noget nyt er indført en tilskudsmulighed for selvstændige. I løbet af forsøgsperioden har der vist sig et behov for også at lade denne gruppe være omfattet af ordningen.

Til § 4

Hjælperen ansættes af arbejdsgiveren. Det forudsættes dog, at arbejdsgiveren inddrager den handicappede person i valg af hjælper eller lader den pågældende selv finde en hjælper med henblik på en hensigtsmæssig arbejdstilrettelæggelse.

Til stk. 3

Der kan maksimalt ydes tilskud til ansættelse af en personlig assistent i 20 timer pr. uge. Tilskuddet kan enten være tidsbegrænset, for eksempel i tilfælde af et konkret opstået behov i forbindelse med en bestemt arbejdsopgave, eller tidsubegrænset, det vil sige indtil videre.

Til § 5

Til stk. 2

Bestemmelsen er tænkt som en »sikkerhedsventil«. Bemyndigelsen for ministeren til at gribe ind er tænkt anvendt, hvis der er flere ansøgninger, end der kan imødekommes, således at der sikres en ligelig og hensigtsmæssig udnyttelse af bevillingen.

Til § 6

Det er virksomheden, som udbetaler løn til den personlige assistent, hvorefter lønandele refunderes arbejdsgiveren eller den handicappede selv, hvis denne er selvstændig erhvervsdrivende.

Til § 8

Som nævnt under de almindelige bemærkninger skal ansøgning ikke som under forsøgsordningen indgives til social- og sundhedsforvaltningen men derimod til arbejdsformidlingen.

Som noget nyt er der således ikke længere tale om en kompetencedeling mellem Arbejdsformidlingen

på den ene side og social- og sundhedsforvaltningen på den anden side.

Til stk. 2

Med henblik på at sikre sagens oplysning og give Arbejdsformidlingen de bedste muligheder for at træffe en korrekt afgørelse er det foreslået, at Arbejdsformidlingen får adgang til at indhente oplysninger fra social- og sundhedsforvaltningen eller andre myndigheder og institutioner, som måtte sidde inde med relevante oplysninger.

Som nævnt var kompetencen under forsøgsordningen delt mellem Arbejdsformidlingen og social- og sundhedsforvaltningen. Således var det social- og sundhedsforvaltningen, som skulle vurdere behovet for assistance, samt afgive en indstilling til Arbejdsformidlingen på grundlag af de foretagne vurderinger med angivelse af handicappets karakter og omfanget af behovet for assistance. Herefter var det op til Arbejdsformidlingen at klarlægge, hvilke kvalifikationskrav, der stilledes til arbejdet. Arbejdsformidlingen kan ikke formodes at sidde inde med den fornødne sagkundskab til vurderingen af et handicap. Derfor må der være mulighed for, at Arbejdsformidlingen kan trække på for eksempel de sociale myndigheder, de statslige specialkonsulenter eller institutioner, som er i besiddelse af et detailkendskab.

Oplysningerne må være relevante for Arbejdsformidlingens afgørelse, hvorfor adgangen til indhentelse af oplysninger er begrænset til nødvendige oplysninger.

Til stk. 3

Ved afgørelsen af, om ansøgningen om tilskud kan imødekommes må Arbejdsformidlingen inddrage samtlige relevante omstændigheder. Således må afgørelsen træffes ud fra en vurdering af den handicappedes behov for assistance, hvor såvel handicappets- som arbejdets karakter er relevante kriterier.

Til § 11

Ved bestemmelsen er som noget nyt i forhold til forsøgsordningen indført en klageadgang med hensyn til Arbejdsformidlingens afgørelser for den, som afgørelsen vedrører.

Arbejdsmarkedsnævnets afgørelser kan ikke indbringes for andre administrative organer.

Til § 12

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. januar 1992. Det betyder, at loven træder i kraft på tidspunktet for forsøgsperiodens udløb.